

ПРОБЛЕМИТЕ С ТОНИ

Лондон, 1998 г.

Почти година след като става министър-председател на Великобритания, Тони Блеър разбира колко опасни могат да бъдат международните телефонни разговори – също като Рупърт Мърдок преди него. Обажда му се италианският премиер Романо Проди с искането да уточнят подробностите по няколко заседания на Европейския съюз, които ще бъдат председателствани от Блеър. Датата е 18 март 1998 г., сряда – детайл, който дава любопитна историческа насока на разговора. Двамата никога не разкриват какво точно са си казали, телефонното обаждане е на път да бъде забравено като всяко друго. Но пет дни по-късно, на 23 март, торинският вестник *La Stampa* публикува подробности от този разговор, като твърди, че някъде след баналните подробности, свързани с програмата на европейските заседания, Блеър повдига въпроса за Рупърт Мърдок. Броени дни преди това Мърдок е предложил 4 милиарда долара за покупката на италианската телевизионна компания *Mediaset*, която е собственост на лидера на опозицията Силвио Берлускони. Според *La Stampa* Блеър е попитал Проди дали италианското правителство ще блокира сделката.

На другия ден, вторник, *Financial Times* също съобщава, че в разговора си с италианския премиер Тони Блеър е изказал подкрепа за бизнес начинанията на Мърдок. Тази публикация заварва Блеър в Париж. Мърдок е в Лос Анджелис, двамата с Анна присъстват на раздаването на Академичните награди (Оскар – бел.

прев.), което се провежда в понеделник вечерта. Това е една от последните публични изяви на семейство Мърдок. Въпреки първоначалния песимизъм, „Титаник“ се превръща в невероятен успех и приходите от прожекциите му надвишават 2 милиарда долара. Освен това той печели девет „Оскара“, три от които са за режисьора Джеймс Камерън.

Нужно е малко време, за да се изяснят подробностите за телефонния разговор с Проди, проведен от кабинета на Блеър. Секретарят по печата на премиера Алистър Кембъл заявява на пресконференция, че историята за ходатайството на Блеър е „някаква шега“, „пълни глупости“... По-късно твърди, че е цитиран погрешно и отрича твърденията на *Financial Times*, според които бил казал, че името на Мърдок не е било споменато в онзи телефонен разговор. Същевременно отказва да уточни какво точно са обсъждали двамата премиери, като заявява: „Това не е бил разговор за Рупърт Мърдок.“ Когато по-късно Кембъл е изправен пред разследващата случая парламентарна подкомисия, той уточнява: „Окачествих я (бележката във *FT*) като шега и наистина я мислех за шега. Според мен е доста странно до лобираш за някого като си седиш в кабинета и чакаш да ти звънне италианския премиер...“ (1)

Частният секретар, който осъществява физически въпросния телефонен разговор, не е в Париж в момента на публикацията, по-късно е съобщено, че е заминал за Близкия Изток. Канцеларията на Блеър продължава отстъплението си, тъй като нови детайли излизат на бял свят. Потвърждението на разговора от британското посолство в Рим съвсем не е вода в мелницата на премиера. Блеър заявява пред репортери, че не е вършил никакви услуги на Мърдок: „В никакъв случай не съм предлагал помощ на когото и да било. За мен г-н Мърдок е бизнесмен като всеки друг, който работи за британските интереси.“ (2)

В петък, 27 март, *Times* потвърждава, че Блеър е лобирал за Мърдок. *Guardian* твърди, че Мърдок многократно се е хвалил пред колеги и подчинени колко са тесни контактите му с Блеър. Толкова тесни, че когато го моли за услуга, премиерът бърза да се отзове – въпреки, че е под силен натиск за първия бюджет на своето правителство, който трябва да бъде приет на 17 март. Два дни по-късно той се обажда на Мърдок и го предупреждава, че

италианското правителство няма да погледне с добро око на сделката му с Берлускони.

Financial Times цитира един висш ръководител на *News International*, който е особено впечатлен: „Достъпът на Рупърт до министър-председателя е наистина смайващ. Всички без изключение бяхме силно впечатлени...“ (3) От Ню Йорк *News Corp* се опитва да омаловажи случката: „Няма нищо необикновено в този факт. Представителите на едрия бизнес често контактуват с премиери и президенти по въпроси, представляващи взаимен интерес.“ Блеър избира най-удобната позиция: като министър-председател той е готов на всякакви контакти, от които ще има полза за *британските* интереси. „Съвсем ясно дадох да се разбере, че *BskyB* ще бъде третирана като всяка друга компания“, добавя той.

Инцидентът става причина за най-тежката седмица на правителството на Блеър в Камарата на Общините откакто поема властта единадесет месеца по-рано. Критиките се сипят от всички страни. Лейбъристкото ръководство на Комисията за публична администрация окачествява позицията на правителството като „един недостоен спектакъл на полуистини и отричания, които не отричат нищо“. По-малко влиятелните парламентаристи като Норман Бейкър например, дори си позволяват черен хумор: „По всичко личи, че премиерът и г-н Мърдок си лягат в едно легло – факт, за който никак не завиждам на премиера...“ (4)

Напрежението не е усетено единствено от Блеър. Аферата с телефонния разговор с Проди идва, точно когато едномесечната медийна буря, развихрила се над империята на Мърдок, бавно започва да утихва. По принцип той демонстрира пълно безразличие към вестникарските нападки, но този път е принуден да се защитава и прави повече публични изявления, отколкото е правил за десет години преди това. В някои от тях се усещат неконтролирани емоции и това е сигурна индикация за наличието на стрес след цяла една година тежки сражения на много фронтове.

За да се стигне до този наистина ужасен месец, за Мърдок е нужно обединяването на три независими едно от друго нещастия. Общото в тях са близките отношения с Блеър, които Мърдок е успял да развие и да укрепи през годините. Това са сложни и интересни отношения, които съществуват активно най-вече през

последните три години. Ключът към правилното им разбиране лежи в един още по-сложен комплект отношения между Блеър, Мърдок и Бруин Стелцър – американецът, който има силно влияние и над двамата...

Израснал в семейство на бедни нюйоркски евреи, през 1961 г. Стелцър основава една изключително успешна фирма за международни консултации, наречена *National Economic Research Associates (NERA)*, специализира по проблемите на антитръстовото законодателство, електроразпределението и комуникациите. През 1983 г. той я продава на *Marsh & McLennan* и отива да кара религиозния празник сабат в алпийския курорт Аспен, щат Колорадо. (5) Настанява се в супер скъпото ски селище *Starwood Community*, а съседът му се оказва Рупърт Мърдок – един от най-добрите му приятели. Освен приятел с Мърдок, Стелцър е и един от най-доверените му съветници не само по икономически въпроси, но и по проблемите на света като цяло. Неговите възгледи за обществото влияят силно върху тези на Мърдок, говори се, че е направил повече от всеки друг за обогатяване душата на магната. Според непотвърдени слухове двамата се разбират толкова добре, че обмислят да прокапят тунел между къщите си. Проектът така и не се осъществява, вероятно защото съпругите им не са толкова ентузиазирани.

В края на 80-те консултантските услуги, които Стелцър предлага на Мърдок и *News Corporation*, са оценени на повече от 1 милион лири годишно. (6) Брус Хундертмарк – човекът, който създава *News Datacom*, си спомня за една среща със Стелцър, състояла се през март 1989 г. по време на вечеря в лондонския апартамент на Мърдок, на която присъства и Андрю Нийл. „От този човек се излъчваше превъзходство, той даваше авторитетно мнение по всички въпроси, въпреки че доколкото знам, никога не е заемал някакъв официален пост в *News*.“ (7)

На всичкото отгоре Стелцър пише статии за лондонския *Sunday Times* и нюйоркския *Post*, има постоянна рубрика дори във флагмана на австралийската медийна групировка *Queensland Press*, който се нарича *Courier Mail*. Благодарение на всичко това той си изгражда онзи публичен профил, за който умира всеки икономист. Писането за толкова различна читателска публика изисква присъствието на достатъчно риторична гъвкавост. Във

Великобритания Стелцър не се уморява да повтаря, че влизането в Европейския валутен съюз (ЕВС) и преминаването към разплащане в евро не е добро за британците, тъй като ще доведе до съкращаване на работни места. От другата страна на Атлантическия океан той поддържа становището, че ЕВС заплашва позицията на Ню Йорк като световна финансова столица и е лоша новина за Съединените щати. (8) След постите в Аспен Стелцър продължава да чете лекции в Оксфорд, а едновременно с това ръководи една енергийна програма в Харвардския университет. За известно време изпълнява и длъжността изпълнителен директор на Инвестиционна банка „Ротшилд“. След Харвард се присъединява към елита на световните икономисти с десни виждания и става директор по регулативните въпроси в института *American Enterprise*. През 1998 г. се мести в института „Хъдсън“ в Индианаполис.

Приятелите на Стелцър го описват като приятен и изключително интелигентен човек. Той е феноменален в областта на мрежите и притежава дарбата да открива млади (и не толкова млади) таланти, на които става патрон и приятел. Един от начините да осигури добра кариера на някои от тях, е да ги представя на Рупърт Мърдок. През 70-те Стелцър се сближава с Андрю Нийл от *The Economist*. През 1983 г. той му урежда среща с Мърдок и го препоръчва за главен редактор на *Sunday Times*. (9) Стелцър, който често пише или редактира речите на Мърдок, е запален почитател и на Питър Хубър от института „Манхатън“, чиито идеи за дерегулация на телекомуникациите (и за недостатъците на Джордж Оруел) са изключително близки до неговите. Голяма е вероятността Стелцър да е написал както речта на Мърдок, произнесена в лондонската Банкетна зала през 1993 г., така и онази, която година по-късно Оруел произнася в Мелбърн.

Стелцър е запален привърженик и на Чарлс Мъри, чиято книга „Да изгубиш почвата под краката си“ атакува американската система за социално подпомагане и става причина за законодателните промени в посока редуциране на социалните разходи, направени петнадесетина години по-късно. Стелцър представя Мъри на Мърдок, а след това му урежда едномесечна командировка (заедно със семейството му) във Великобритания за сметка на *Sunday Times*, където ще напише серия от материали за британската нисша класа, която нарича „Новото простолоудие“, и ще

пропагандира идеята си за прекратяване на социалните помощи за самотните майки. След като задачата е изпълнена, Стелцър убеждава шефовете на *Sunday Times* да изплатят на Мъри допълнителен хонорар от 10 000 долара. Благодарният Мъри го нарича „Кръстник“ (10), а малко след това говори на мениджърската конференция на *News Corp*, която се провежда в Аспен. Веднъж, когато Мъри е на гости при Стелцър в Аспен, Мърдок изпраща личния си самолет „Гълфстрийм“ да го прибере. През 1993 г. предупрежденията на Мъри за зараждането на класа от „бели бедняци“ водят до ярко изразена политическа активност за спиране на социалните помощи за неомъжените майки.

През 1994 г. Мъри отново предизвиква полемики с книгата „Кривата на Бел: умствени способности и класова структура в американското общество“, която пише заедно с покойния Ричард Хърнстейн от Харвард. В нея се развива деликатната тема за връзката на умствените способности с расата, класата и гените. Според основното твърдение на книгата, икономическо-технологичният бум в края на XX век е създал меритокрацията – една нова средна-висша класа, чиито членове просперират благодарение на личните си качества и способности. В технологичното общество всеки умен и надарен индивид може да изкачи стълбата на общественото благополучие. Някои хора са по-умни от другите и благодарение на този факт стават богати. Други остават бедни, защото са по-малко умни – те са споменатото по-горе „ново простолудие“. От това според Мъри следва изводът, че мнозинството чернокожи в Америка са бедни, защото са по-малко умни. Това несъответствие се дължи на различните нива на интелигентност на различните раси. Кривата на Бел предполага, че определени хора винаги ще са на върха. Според Мъри програмите за положително действие наказват умните бели хора и създават условия за зараждането на изкривено и несправедливо общество. Опитите да се промени генетичният баланс – като различните образователни програми из гетата, според Мъри, са чиста загуба на пари и време.

С модерни средства Мъри рисува мрачната картина на обществото, което се оформя благодарение на социалните промени, предизвикани от силни икономически фактори. Това е риториката на новите победители. Историята свидетелства, че когато нова

група се изкачва нагоре по класовата стълбица, първата ѝ работа е да заключи вратата след себе си. Членовете на фамилията Мърдок винаги са вярвали в превъзходството на собствените си гени. През декември 1999 г. Рупърт Мърдок произнася реч в Оксфорд, в която подчертава важността на IQ (коефициентът за интелигентност) и генетичното наследство. *New York Post* от години е критикуван за отрицателното си отношение към чернокожите. Но през 1994 г., когато излиза „Кривата на Бел“, Мърдок вече се е сдобил с чернокож зет. През септември 1993 г. Елизабет Мърдок се омъжва за Елкин Паяним, бащата на когото е известен дисидент от Гана.

Но Тони Блеър е най-голямото откритие на Ъруин Стелцър сред всичките таланти на средна възраст, които привличат вниманието му. В своята критична рецензия на „Доброто общество“ от Джон Кенет Галбrait, която прави за *Times* през 1996 г., Стелцър заявява, че макар и да съдържа няколко зрънца истинска мъдрост, тази книга не показва склонност да приеме и да утвърди трудовете на социолога Чарлс Мъри... В тази сфера на обществените отношения добрият професор е четен по-малко дори от Тони Блеър... (11)

Като млад Тони Блеър е обикновен член на Лейбъристката партия и по тази причина остава встрани от яростната кампания „анти-Мърдок“ по време на вълненията в Уапинг през 1986 г. Аз мразя профсъюза на печатарите дори повече от вас, признава той пред Андрю Нийл от *Sunday Times*. (12) В края на 80-те той привлича вниманието на Стелцър с противопоставянето си на решението на консервативното правителство да прехвърли енергийните нужди на страната към ядрените централи, обръщайки гръб на традиционната английска привързаност към каменните въглища. Блеър разглежда въпроса в светлината на работните места, докато Стелцър – в качеството си на консултант на американските енергийни компании, които купуват британски топло-електрически централи, разглежда въглищата като по-икономичен и по-ефикасен източник на енергия. В качеството си на международен коментатор, последният пише поредица от хвалебствени статии за Блеър, наричайки го „изгряваща звезда“ на английската политика. Инцидентните връзки между двамата се задълбочават след 1994 г., когато Тони Блеър става лидер на Лейбъристката партия.

Двамата започват да се срещат редовно и да обсъждат политиката на лейбъристите. Постепенно стават толкова близки, че *Guardian* пуска слух, според който Стелцър е станал платен консултант на Лебъристката партия. Самият Стелцър не коментира това съобщение. (13)

Според Нийл, първата среща между Мърдок и Блеър е на 15 септември 1994 г. по време на дискретна вечеря в задното помещение на ресторант „Мосиман“ в Белгрейвия. Вечерята е по инициатива на Гюс Фишер, но не е за вярване, че организацията е минала без участието на Стелцър. Говори се, че именно той урежда поканата до Блеър да говори пред института *American Enterprise* във Вашингтон. През юли 1995 г. Блеър лети за Австралия, където прави официално обръщение по време на мениджърската конференция на *News Corp*, проведена на остров Хейман. По време на тази визита той дава ясно да се разбере, че е обърнал гръб на дългогодишната политика за ограничаване на медийната собственост на *News International*, водена от лейбъристите. Преди речта на Блеър думата е дадена за встъпително слово на Мърдок. „Ако може да се вярва на британската преса, днешният ден е част от флирта между Мърдок и Блеър, заявява той. А ако този флирт някога бъде консумиран, подозирам, че двамата с Тони ще правим любов като две бодливи свинчета – сиреч, много внимателно...“ (14)

През 1995 г. и 1996 г. Стелцър пише серия от статии – всичките с тона на незаинтересован страничен наблюдател, който става все по-топъл към Блеър. Отношението му към сравненията между Блеър и Клинтън е крайно отрицателно. Не търпи в негово присъствие да се подмятат модните за онези години лафове, според които Блеър е клонинг на Клинтън, или дори „Клинтън-лайтс“... Яростно защитава точно обратната теза, че на Тони Блеър трябва да се гледа като на естествен наследник на Маргарет Тачър: „Аз познавам Тони Блеър... Той е едно от децата на Тачър и според мен прекрасно знае това...“ (15)

През лятото на 1996 г. Стелцър прави забележителен портрет на Блеър в *Public Interest* – консервативно списание, издавано от Ървинг Кристъл. Статията се основава на едно интервю на Блеър на Великден, в което той признава, че е вселенски (есу-меникал) християнин. Според Стелцър именно Блеър е водач на

революцията в британската левица, която протича под лозунга: ХРИСТОС – ДА, МАРКС – НЕ! Авторът напомня за някои скромни коментари на Блеър и за решението му да изпрати децата си в католическо училище, след което прави откритието, че „в неговото християнство има място за Христос“. Блеър е съвременен реформатор, обявява Стелцър. Благодарение на него на централната трибуна на Лейбъристката партия отново се появява методисткият параклис. Той възкресява значението на думичката „грех“ – концепция, която Стелцър свързва с „незаслужено бедните“ в политическия речник на своята партия. Авторът ще остави на „теолозите и философите да спорят в какво всъщност вярва Блеър“:

Но едно нещо е кристално ясно: лидерът на британската лява партия намира за приемливо и за политически уместно да проповядва своите християнски възгледи и да разглежда Новия и Стария Завети като сърцевина, около която гради своята политическа програма. Това задължително изисква културна позиция, която не е много различна от позицията на Американската Християнска Коалиция. (16)

Стелцър вече е стигнал до заключението, че Тони Блеър е идеологически наследник на Маргарет Тачър. А в своето изключително майсторски написано есе, той прави паралел между християнската вяра, проповядвана от лидера на британските лейбъристи, и фундаментализма на американската религиозна десница. Това е противопоставяне, което по-малко пъргав ум от този на Стелцър може и да не забележи. Авторът предлага една бляскава риторика, имаща явната цел да убеди американската десница, че Блеър е почти един от тях. Въпросът е защо са нужни подобни идеологически гимнастики. Какво прави американското мнение за Блеър толкова важно? Статията продължава да се завръща към Християнската коалиция и постепенно става ясно, че истинската мишена на автора е основателят на тази Християнска коалиция Пат Робъртсън. По онова време се правят предположения, че Стелцър иска на всяка цена Робъртсън да си състави добро мнение за Блеър – което от своя страна ще подтикне Мърдок към по-активна подкрепа на лейбъристкия лидер. Може и да е така. В такъв случай става ясно, че в много от описанията на

Стелцър има прилики с това, което казва за себе си Мърдок – а именно, че е продукт на методистката църква, в комплект с неизбежния ѝ уклон към католицизма.

В началото на 1997 г. Блеър е убедил Мърдок, че, когато вземе властта, няма да предприема никакви враждебни действия срещу интересите на *News Corp* във Великобритания и ще се въздържа от присъединяване към Европейския валутен съюз. На 18 март 1997 г. стартира предизборната кампания. Блеър и Мейджър изведнъж осъзнават, че светът се е променил. След близо две десетилетия твърда подкрепа за Консервативната партия, притежаваният от Мърдок вестник *Sun* изведнъж сменя конете.

На 14 април говорителят на Лейбъристката партия по медийните въпроси Люис Муни обявява, че правителството на лейбъристите ще смекчи ограниченията за притежание на различни медии, давайки на големите вестникарски групировки като *News International* повече шансове да закупуват и електронни медии. Лейбъристите ще се обявят против решението за разширяване на данъчната мрежа върху комерсиалната телевизия да важи и за *BSkyB*. По всяка вероятност Блеър би спечелил изборите и без подкрепата на мърдоковите вестници, но тяхното рамо превръща вероятната победа в най-големия успех на Лейбъристката партия в историята ѝ, като ѝ дава пълно мнозинство в Камарата на Общините. Подкрепата на Мърдок продължава и след проведените на 1 май избори. Говори се, че още преди изборите Блеър два пъти е обядвал в компанията на Рупърт и Анна Мърдок, а след тях по различни поводи ги е посрещал и в резиденцията на министър-председателя в Чекърс. Някъде около началото на 1998 г. започва да става ясна и цената, платена за тези изключително близки отношения.